

An Analysis of Child Custody by Homosexual Individuals in Light of the Best Interests of the Child

Fatemeh Fooladi^{1*}, Sajjad Afshar²

1. PhD in Public International Law, Faculty of Law and Political Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran.

*Corresponding Author: Email: fooladi.121@gmail.com

2. Assistant Professor, Department of Law, Islamic Azad University, South Tehran Branch, Tehran, Iran.
Email: afsharsd@gmail.com

ABSTRACT

In many contemporary legal systems, "homosexuality" is formally recognized and carries legal effects. One of these legal effects is the feasibility of marriage between two homosexuals, which itself entails significant legal controversies. A consequences of marriage is having children, and since it is biologically impossible for a homosexual couple to have a child, the issue of awarding custody to homosexuals has garnered attention. From a human rights perspective, according to the Convention on the Rights of the Child, securing the child's best interests is the paramount guiding principle in decision-making concerning children. This article aims, by employing a descriptive-analytical method, to analyze the issue of awarding custody to homosexuals in light of the standard of the best interests of the child. Findings indicate that, given

S.D.I.L.
The SD Institute of Law
Research & Study

Publisher:
Shahr-e- Danesh
Research And Study
Institute of Law

Article Type:
Original Research

DOI:
10.48300/jlr.2024.445458.2583

Received:
12 March 2024

Accepted:
9 June 2024

Published:
7 October 2025

Copyright & Creative Commons:

© The Author(s). 2021 Open Access. This article is licensed under a Creative Commons Attribution Non-Commercial License 4.0, which permits use, distribution and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited. To view a copy of this licence, visit <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>.

the non-standard status of homosexuals and the child's need for upbringing and education by parents of two different sexes, the best interests of the child are not secured under the guardianship of homosexual individuals and families; and according to the human rights standards of the Convention on the Rights of the Child, awarding custody to such individuals should not be permitted.

Keywords: Homosexuality, Custody, Convention on the Rights of the Child, Best Interests of the Child.

Funding:

The author(s) received no financial support (funding, grants, and sponsorship) for the research, authorship, and/or publication of this article.

Author contributions:

Fatemeh Fooladi: Conceptualization, Methodology, Formal Analysis, Investigation, Resources, Writing - Original Draft.

Sajjad Afshar: Methodology, Formal Analysis, Data Curation, Writing - Review & Editing, Supervision.

Competing interests: The authors declare that they have no competing interests.

Citation:

Fooladi, Fatemeh & Sajjad Afshar. "An Analysis of Child Custody by Homosexual Individuals in Light of the Best Interests of the Child". *Journal of Legal Research*, 24, no. 63 (October 7, 2025), 371-394.

Extended Abstract

Homosexuality (and its legalization/prohibition) has been one of the most contentious ethical, religious, and legal discussions in recent decades. Historically, this phenomenon was considered reprehensible and legally prohibited or criminalized. However, in many contemporary legal systems, it is formally recognized and carries legal effects. One of the primary legal effects is the question of the possibility of marriage between two homosexuals, which is currently recognized in the laws of 35 countries. One of the consequences of marriage is having children, and since it is biologically impossible for a homosexual couple to have a child, the issue of awarding custody and guardianship of children to homosexuals has garnered considerable attention. Apart from religious or ethical principles, from a legal perspective, there are different ways to examine the legitimacy of such a matter; such as, attention to the issue of child's rights and an examination of whether such custody aligns with securing the rights of the child. In discussing children's rights, the issue of securing the "best interests of the child" is the most pivotal one that legal scholars focus on; that which serves to secure these interests is accepted, and matters that do not accomplish so are dismissed. The best interests of the child are matters that secure his/her greatest benefit and good. This principle is considered of utmost importance and the cornerstone of the Convention on the Rights of the Child in international law. This article aims, by employing a descriptive-analytical method, to analyze the issue of awarding custody to homosexuals in light of the standard of the best interests of the child. In explaining the relationship between the best interests of the child and his/her guardianship by homosexuals, the first point is to examine whether the condition of these individuals themselves is normal. If it is determined that they are in an abnormal human- psychological and physical- condition, their guardianship cannot secure the interests of the child.

In the past, homosexuality was considered an illness and an abnormal condition that needed to be treated. However, the predominant trend among psychology and psychiatry researchers in recent decades has been that homosexuals do not differ significantly from others and their sexual orientation cannot be considered a disorder; the present study briefly examines these two divergent arguments. Nevertheless, the recent view is criticized by notable opponents who maintain that homosexuality is a disorder and homosexuals are driven by an abnormal orientation. Furthermore, scientific findings have documented that for the proper physical and psychological development, children need the education and upbringing provided by two parents of different sexes. In other words, girls and boys each learn something from their father

or mother that a parent of the opposite sex cannot teach them. The father and mother each foster distinct aspects of the child's moral, emotional, gender-related, emotional, etc., development and provide part of the education their child needs. Therefore, a complete family is one where the child follows the path of growth and perfection under the upbringing and education of both a father and a mother, and this is a best interest of the child unfeasible under the supervision of a homosexual couple. Even assuming the normality and health of a homosexual couple, from this perspective, one cannot rule in favor of permitting them to legally adopt a child. Based on the foregoing, for at least the two said reasons, the child's best interests are not served through the upbringing and education of homosexual individuals or couples, and this is contrary to the child's interests articulated in international instruments, particularly the Convention on the Rights of the Child; that is, such custody does not secure the child's interests, and it must be ruled as impermissible based on the rules of international law.

واکاوی حضانت کودکان توسط افراد همجنس‌گرا در پرتو منافع عالمیه کودکان

فاطمه فولادی^{۱*}، سجاد افشار^۲

۱. دکترای حقوق بین‌الملل، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

*نویسنده مسئول: fooladi.121@gmail.com

۲. استادیار، گروه حقوق، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

afsharsd@gmail.com

چکیده:

در بسیاری از نظام‌های حقوقی کنونی، پدیده «همجنس‌گرایی» به رسمیت شمرده و دارای آثار حقوقی گردیده است. یکی از این آثار حقوقی، امکان ازدواج دو فرد همجنس‌گراست که خود دارای مباحث حقوقی مهمی است. از آثار ازدواج، حصول فرزند است و از آنجا که به‌طور طبیعی امکان تولد فرزند از زوج همجنس‌گرا وجود ندارد، مقوله پذیرش حضانت اطفال توسط همجنس‌گرایان مورد توجه قرار گرفته است. از بُعد حقوق بشر مطابق کنوانسیون حقوق کودک، تأمین منافع کودک مهم‌ترین اصل راهنما در تصمیم‌گیری در خصوص اطفال است. مقاله حاضر بر آن است تا با به‌کارگیری روش توصیفی - تحلیلی به این پرسش پاسخ دهد که حکم پذیرش حضانت کودکان توسط افراد همجنس‌گرا در پرتو معیار منافع عالی کودک چیست. یافته مقاله آن است که با توجه به عادی نبودن وضعیت افراد همجنس‌گرا و همچنین نیاز تربیتی و آموزشی کودک به والدینی از دو جنس متفاوت، منافع عالی کودک تحت سرپرستی افراد و خانواده‌های

پژوهش‌های حقوقی

نوع مقاله:

پژوهشی

DOI:

10.48300/jlr.2024.445458.2583

تاریخ دریافت:

۲۲ اسفند ۱۴۰۲

تاریخ پذیرش:

۲۰ خرداد ۱۴۰۳

تاریخ انتشار:

۱۵ مهر ۱۴۰۴

کپی‌رایت و مجوز دسترسی آزاد:

کپی‌رایت مقاله در مجله پژوهشهای حقوقی نزد نویسنده (ها) حفظ می‌شود. کلیه مقالاتی که در مجله پژوهشهای حقوقی منتشر می‌شوند با دسترسی آزاد هستند. مقالات تحت شرایط مجوز 4.0 Creative Commons Attribution Non-Commercial License منتشر می‌شوند که اجازه استفاده، توزیع و تولید مثل در هر رسانه‌ای را می‌دهد، به شرط آنکه به مقاله استناد شود. جهت اطلاعات بیشتر می‌توانید به صفحه سیاست‌های دسترسی آزاد [نشریه](#) مراجعه کنید.

همجنس‌گرا تأمین نشده و از لحاظ موازین حقوق بشری کنوانسیون حقوق کودک، پذیرش سرپرستی کودکان توسط چنین افرادی نباید مجاز شمرده شود.

کلیدواژه‌ها:

همجنس‌گرایی، حضانت، کنوانسیون حقوق کودک، منافع عالی کودک.

حامی مالی:

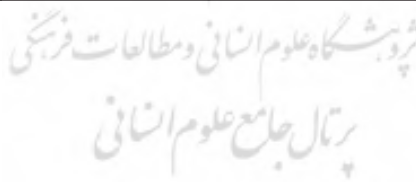
این مقاله هیچ حامی مالی ندارد.

مشارکت نویسندگان:

فاطمه فولادی: مفهوم‌سازی، روش‌شناسی، تحلیل، تحقیق و بررسی، منابع، نوشتن - پیش‌نویس اصلی.
سجاد افشار: روش‌شناسی، تحلیل، نظارت بر داده‌ها، نوشتن - بررسی و ویرایش، نظارت.

تعارض منافع:

بنابر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

استاددهی:

فولادی، فاطمه و سجاد افشار. «واکاوی حضانت کودکان توسط افراد همجنس‌گرا در پرتو منافع عالی کودکان». مجله پژوهش‌های حقوقی، ۲۴، ش. ۶۳ (۱۵ مهر ۱۴۰۴)، ۳۷۱-۳۹۴.

مقدمه

به‌طور تاریخی در جوامع و فرهنگ‌های گوناگون، یکی از مهم‌ترین معیارهای تقسیم نوع انسان، عامل «جنسیت» بوده است. بر همین اساس ابنای بشر به زن و مرد تقسیم شده‌اند. خانواده به‌عنوان مهم‌ترین پیکره اجتماع و همچنین عامل تداوم نسل انسانی نیز حاصل گرایش زنان و مردان به جنس مخالف بوده است. بر این اساس از دیرباز در تمدن‌های مختلف و ادیان گوناگون این رابطه به رسمیت شمرده شده و قوانینی در راستای حمایت از این تأسیس اجتماعی و سامان‌مند نمودن آن وضع گردیده است. در مقابل، تاریخ از وجود گرایش عاطفی و جنسی ضعیف و کوچکی در برخی تمدن‌ها میان افراد همجنس گزارش داده است؛ آنچه در زبان فارسی حسب تفاوت در اطلاعات، تحت عنوان «همجنس‌بازی» یا «همجنس‌گرایی»^۱ مطرح شده است.

به‌طور معمول در تاریخ بشر، گرایش‌های پیش‌گفته انحرافات از زندگی عادی انسانی قلمداد شده‌اند. بر این اساس در بسیاری از جوامع ارتباط با جنس موافق مورد مجازات قرار می‌گرفته است. این امر به‌ویژه در ادیان و به‌طور خاص، ادیان ابراهیمی به‌عنوان یک گناه بزرگ مورد نهی جدی قرار گرفته و مجازات‌های شدیدی نیز برای مرتکبان آن در نظر گرفته شده است.

با تمام این اوصاف، از نیمه قرن بیستم میلادی به این سو و اغلب در جهان غرب، تلاش‌هایی برای نفی قباحات اخلاقی و عرفی همجنس‌گرایی و همچنین پایان بخشیدن به ممنوعیت و جرم‌انگاری حقوقی آن آغاز شد. اگرچه در جوامع سنتی، دینی و اخلاق‌گراتر این نگاه منفی عرفی و حقوقی به همجنس‌گرایی همچنان باقی است، اما با توجه به موج‌های هضم نظامات فرهنگی در فرهنگ غربی، به نظر می‌رسد که در آینده نزدیک تحولات جدی‌ای در این خصوص اتفاق خواهد افتاد. این نکته به‌ویژه از آن نظر دارای اهمیت است که در اسناد، رویه‌ها و سازکارهای بین‌المللی نیز مشروعیت‌بخشی به تمایلات جنسی متفاوت مورد تأکید قرار گرفته است.

یکی از مورد مناقشه‌ترین مسائل حقوقی در خصوص همجنس‌گرایی، مسئله ازدواج همجنس‌گرایان است. حتی در جوامعی که از لحاظ قانونی ممنوعیتی برای این‌گونه گرایش‌ها قائل نیستند، مسئله تجویز یا عدم تجویز ازدواج همجنس‌گرایان مسئله قابل تأملی بوده است. در این مفهوم، پرسش آن بوده است که ولو آنکه همجنس‌گرایی یا دیگر اشکال دگرباشی جنسی را بتوان به‌عنوان یک رفتار معمول انسانی قلمداد نمود، آیا ازدواج آنها نیز به‌عنوان یک تأسیس مشروع قانونی قابل حمایت است؟ در حال حاضر

1. Homosexuality

۳۵ کشور دنیا در قوانین خود ازدواج همجنس‌گرایان را به رسمیت شمرده‌اند.^۲

یکی از مهم‌ترین آثار ازدواج و تشکیل خانواده، فرزندآوری و تداوم نسل انسان است. به‌طور خاص، یکی از مسائل مربوط به ازدواج همجنس‌گرایان، مسئله فرزنددار شدن خانواده‌ای همجنس‌گرا است. به‌طور طبیعی، تولد فرزند ناشی از رابطه دو جنس مخالف محال است، اما در حقوق برخی کشورها راه‌هایی برای قبول حضانت فرزند از سوی خانواده‌های همجنس‌گرا در نظر گرفته شده و به‌طور مشخص مقوله فرزندخواندگی اطفال بی‌سرپرست یا بدسرپرست در حقوق داخلی برخی کشورها مورد پذیرش قرار گرفته است. تا سال ۲۰۲۴، ۳۵ کشور جهان در قوانین خود پذیرش فرزند از سوی همجنس‌گرا را پذیرفته‌اند. این عدد شامل کشورهایی می‌شود که پذیرش فرزند را توسط زوج‌های قانونی همجنس‌گرا، زوج‌های غیررسمی همجنس‌گرا و افراد همجنس‌گرای مجرد به رسمیت شمرده‌اند. تا سال ۱۹۹۶، تعداد کشورهایی که چنین قانونی تصویب کرده بودند، صفر بود و کانادا نخستین کشوری بود که در آن سال چنین قانونی را به تصویب رساند.^۳

مقاله حاضر بر آن است تا با به کار بردن روش توصیفی - تحلیلی، به این پرسش پاسخ دهد که حکم پذیرش حضانت کودکان توسط افراد همجنس‌گرا در پرتو معیار منافع عالی کودک چیست. بر این اساس، اسناد حقوق بشری در حوزه حقوق کودک - به‌ویژه کنوانسیون حقوق کودک - مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته‌اند. صرف‌نظر از مباحث مذهبی^۴ یا اخلاقی، یافته‌های این پژوهش مبین آن هستند که اعطای سرپرستی یک طفل به فرد یا خانواده همجنس‌گرا به‌طور کلی با تأمین منافع عالی کودک در تضاد بوده و در این راستا مطابق اسناد حقوق بشری می‌بایست چنین حالتی را غیر مشروع و مستلزم ممنوعیت دانست. دلیل این امر آن است که بر خلاف برخی پژوهش‌های صورت‌گرفته، نمی‌توان حالت همجنس‌گرایی را یک حالت بشری عادی دانست که قواعد و احکام وضعیت عادی بر آن بار شود؛ به

2. Equaldex, "Same-sex marriage is legal in only 35 countries", last modified February, 3, 2024. Available at: <https://www.equaldex.com/issue/marriage>

3. Equaldex, "Same-sex adoption", last modified December, 3, 2023. Available at: <https://www.equaldex.com/issue/adoption>

۴. در فقه اسلامی اعم از شیعه و سنی، نه‌تنها هیچ حالتی از رابطه جنسی میان دو فرد همجنس به رسمیت شناخته نشده است، بلکه این عمل جرم‌انگاری گردیده و مجازات‌های بسیار سنگینی نیز نسبت به آن وضع شده است. قانون مجازات اسلامی در بخش حدود در این زمینه از فقه امامیه اخذ گردیده است. به همین ترتیب ازدواج نیز صرفاً میان دو فرد همجنس پیش‌بینی گردیده که اشاره به زن و مرد در موارد مختلف قانون مدنی مانند ۱۰۶۳، ۱۰۶۷ و ۱۰۷۱ مبین این مسئله است. با جرم‌انگاری و به رسمیت نشناختن چنین رابطه‌ای بدهی است که مجالی برای بررسی نتایج آن از جمله حضانت فرزند مطرح نمی‌شود.

عبارت دیگر به نظر می‌رسد که گرایش جنسی و عاطفی به جنس موافق، یک اختلال در زندگی افراد باشد نه یک حالت عادی مستلزم حمایت یا شناسایی رسمی. دست‌کم و به‌قدر متقین، در خصوص وضعیت عادی سلامتی روحی و جسمی همجنس‌گرایان تردیدهای جدی علمی وجود دارد. از این رو نمی‌توان سرپرستی کودکان را به چنین افرادی سپرد. از سوی دیگر، رشد بایسته کودک در عرصه‌های روحی و جسمی و عاطفی، نیازمند برخورداری از دو والد با جنس مخالف است؛ کودک از هر یک از این والدین آموزش‌هایی را فرامی‌گیرد که امکان ارائه آن از سوی والد جنس دیگر وجود ندارد. پدر در تربیت و آموزش طفل کارکردی دارد و مادر کارکردی دیگر و فقدان هر یک، آثار جبران‌ناپذیر و غیرقابل کتمان بر حیات و آینده کودک خواهد داشت. نتیجه آنکه پذیرش حضانت کودکان از سوی افراد و خانواده‌های همجنس‌گرا، امری مخالف منافع عالی کودک بوده و نمی‌تواند این رکن اصلی حقوق کودک را فراهم نماید.

۱ - مفهوم مصالح عالی‌ه کودک

«کنوانسیون یا پیمان‌نامه حقوق کودک»^۵ مصوب ۲۰ نوامبر ۱۹۸۹ مجمع عمومی سازمان ملل متحد، مهم‌ترین سند بین‌المللی در خصوص کودکان است که با امضای ۱۹۷ کشور، مقبول‌ترین سند حقوق بشری در میان کشورهای دنیا به شمار می‌رود. این کنوانسیون، مقرراتی را با هدف حمایت از نیازهای کودک برای ایمنی، سلامتی، رفاه، روابط خانوادگی، رشد جسمی، روانی و عاطفی، هویت، آزادی بیان، حریم خصوصی و اختیار برای تشکیل و طرح دیدگاه‌های خود بیان نموده است. در حقوق بین‌الملل، این کنوانسیون را به‌عنوان «فانوس دریایی» حقوق کودک توصیف نموده‌اند. کنوانسیون، حقوقی را برای کودکان - از آن لحاظ که کودک هستند و نیاز به حمایت بیشتری دارند - تنظیم نموده و کشورها را در نیل به عدالت جهانی برای کودکان راهنمایی می‌کند.^۶ در اکثر قریب به اتفاق نظام‌های حقوقی کنونی، کودک یا طفل به افراد زیر ۱۸ سال اطلاق می‌شود. این امر در اسناد بین‌المللی مربوط به کودکان نیز مورد توجه قرار گرفته است. به‌طور مشخص در ماده ۱ کنوانسیون، به‌صراحت کودک، به هر انسان کمتر از ۱۸ سال اطلاق شده است، مگر اینکه طبق قانون قابل اعمال در مورد کودک، سن قانونی کمتر تعیین شده باشد.

با عنایت به شرایط ویژه کودکان و نیاز ایشان به حمایت‌های خاص، کنوانسیون مذکور حقوق مختلفی

5. UNCRC (United Nations Convention on the Rights of the Child)

6. Nico Brando, "Universalism, Embeddedness and Domination: An Analysis of the Convention on the Rights of the Child", *Journal of Global Ethics*, 15, 3(2019), 272.

را برای کودکان در نظر گرفته است. از جمله مهم‌ترین این حقوق، حقوق مربوط به سرپرستی کودک است. به موجب مقدمه این کنوانسیون، کودک باید در محیط خانوادگی و در فضایی مملو از خوش‌بختی و محبت و تفاهم رشد یابد تا شرایط رشد کامل و هماهنگ شخصیت او فراهم گردد. در مواد مختلف این سند قانونی، بر استانداردهای مختلف سرپرستی کودکان به منظور تأمین رفاه و رشد همه‌جانبه کودک تأکید گردیده است که در جای خود به مهم‌ترین این استانداردها اشاره خواهد شد.

می‌توان ادعا نمود که روح حاکم بر حمایت از کودکان در قاطبه اسناد بین‌المللی و بسیاری از قوانین داخلی کشورها، رعایت منافع یا مصالح عالیه^۷ آنان است. هدف از وضع این مفهوم آن است که در تمامی تصمیمات و اقداماتی که از سوی خانواده، دولت و بخش خصوصی صورت می‌پذیرد و بر ابعاد مختلف زندگی کودکان اثر می‌گذارد، عالی‌ترین منافع کودکان لحاظ گردد. با توجه به این تأکیدات، به نظر می‌رسد که هرگونه تصمیم در خصوص کودک را باید در چهارچوب مصالح عالیه او فهم و تفسیر نمود.

بند ۱ از ماده ۳ کنوانسیون حقوق کودک تصریح دارد که در کلیه اقدامات مربوط به کودکان که توسط مؤسسات رفاه اجتماعی دولتی یا خصوصی، دادگاه‌ها، مقامات اجرایی یا نهادهای قانونگذاری به عمل می‌آید، مصالح عالیه کودک باید از اهم ملاحظات باشد شایان ذکر است که برخی مفسران حقوقی، حقوق برشمرده در کنوانسیون حقوق کودک را به عنوان حقوق بین‌الملل عرفی معرفی نمایند. گروه دیگری از مفسرین استدلال نموده‌اند حتی اگر تحقق سه شرط ماهیت اساساً هنجارساز، شامل حمایت گسترده دولت‌ها از جمله کشورهای تأثیرپذیر از قاعده، رویه ثابت دولت و پذیرش و به رسمیت شناختن کلی قاعده را برای عرفی شدن قواعد حقوقی بین‌المللی لازم بدانیم، ماده ۳ این کنوانسیون به حقوق بین‌الملل عرفی تبدیل شده است، زیرا علاوه بر تصویب کنوانسیون توسط قاطبه کشورها و به رسمیت شناختن آن در قواعد داخلی بسیاری از کشورها، عبارت ماده ۳ کنوانسیون ملل متحد به‌وضوح بیانگر قصد واضح از ماهیت هنجارساز آن است.^۸

لازم به ذکر است که مفهوم مصالح عالیه علاوه بر ماده ۳ در ۶ ماده دیگر کنوانسیون حقوق کودک هم آمده است (مواد ۹، ۱۸، ۲۰، ۲۱، ۳۷ و ۴۰). علاوه بر این در شمار دیگری از اسناد بین‌المللی پیش و پس از کنوانسیون حقوق کودک نیز به این مفهوم پرداخته شده است؛ «اعلامیه حقوق کودک»^۹ مصوب

7. Best Interests

8. Dina Imam Supaat, "Establishing the Best Interests of the Child Rule as an International Custom", *International Journal of Business, Economics and Law*, 5, 4(2014), 109.

۹. اصل ۲ اعلامیه حقوق کودک مصوب ۱۹۵۹: «...کودک از حمایت ویژه برخوردار است و لازم است به‌موجب قانون و وسایل دیگر، فرصت‌ها و امکاناتی در اختیار او قرار داده شود تا وی را قادر سازد از نظر جسمی، روحی، اخلاقی، معنوی و

۱۹۵۹، «کنوانسیون رفع همه اشکال تبعیض علیه زنان»^{۱۰} مصوب ۱۹۷۹، «کنوانسیون لاهه در مورد حمایت از کودکان و همکاری در رابطه با فرزندخواندگی میان کشورها»^{۱۱} مصوب ۱۹۹۳ و «کنوانسیون سازمان ملل متحد در مورد حقوق افراد دارای معلولیت»^{۱۲} مصوب ۲۰۰۶، از عداد آن دسته از اسناد حقوقی بین‌المللی هستند که به‌صراحت در خصوص مصالح کودکان وضع حکم نموده‌اند.

با بررسی تمام اسناد فوق و به‌ویژه کنوانسیون حقوق کودک می‌توان بدین نتیجه رسید که اصل مصالح عالیه کودک، اصل راهنمای کنوانسیون و به‌طور کلی مقررات مربوط به حمایت از کودکان است، زیرا هنجاری را تعیین می‌نماید که سایر مقررات باید بر اساس آن، فهم و تفسیر شوند. همچنین بر اعمال و اجرای مفاد کنوانسیون نیز تأثیر می‌گذارد. موارد ذکرشده در کنوانسیون نه‌تنها از همه ارگان‌های دولتی می‌خواهد که اصل مصالح کودک را در همه اقدامات و تصمیم‌های خود به‌عنوان یک ملاحظه اولیه در نظر بگیرند، بلکه وظایف بیشتری را برای اتخاذ تدابیر لازم در رابطه با قانونگذاری و اداره برای اطمینان از محافظت و مراقبت از رفاه کودکان تحمیل می‌کند.

اجتماعی به‌صورت سالم و عادی و در شرایط آزادی و کرامت رشد نماید. در وضع قوانین مرتبط با کودک، مصلحت کودک در درجه اول اهمیت قرار دارد».

۱۰. ماده ۱۶ کنوانسیون رفع همه اشکال تبعیض علیه زنان (CEDAW): «پدر و مادر از حقوق و مسئولیت‌های یکسانی در امور مربوط به فرزندانشان در مورد قیمومیت، سرپرستی و فرزندخواندگی برخوردار هستند، صرف‌نظر از وضعیت تأهل آنها به نحوی که مهم‌ترین منافع کودک در درجه اول لحاظ گردد». بند ۵ همان کنوانسیون: «برای حصول اطمینان از اینکه آموزش خانواده شامل درک صحیح از مادری به‌عنوان یک کارکرد اجتماعی و به رسمیت شناختن مسئولیت مشترک زن و مرد در تربیت و رشد فرزندانشان است، با توجه به اینکه علاقه به فرزندان ملاحظه اولیه در مورد همه کودکان شامل کودکان معمولی، کودکان با نیازهای خاص مانند کودکان معلول، کودکان بومی و کودکان بدون تابعیت می‌باشد، لازم است اصل مصالح عالیه برای همه کودکان در هر شرایطی، در هر زمان و هر مکان، در ارتباط با تصمیمات مؤثر بر کودکان اعمال شود».

۱۱. از مقدمه کنوانسیون لاهه در مورد حمایت از کودکان و همکاری در رابطه با فرزندخواندگی میان کشورها: «کشورهای طرف عضویت با اطمینان نسبت به ضرورت اتخاذ تدابیر برای اطمینان از اینکه فرزندخواندگی بین کشوری با لحاظ منافع کودک و با توجه به حقوق بنیادی وی صورت می‌گیرد، اقدام به تصویب کنوانسیون می‌نمایند»، ماده ۴ همان کنوانسیون: «فرزندخواندگی در چهارچوب این کنوانسیون تنها در صورتی انجام می‌گیرد که مراجع صلاحیت‌دار کشور اصلی به این نتیجه رسیده باشند که فرزندخواندگی بین کشوری در جهت منافع و مصالح کودک است».

۱۲. بند ۲ از ماده ۷ کنوانسیون سازمان ملل متحد در مورد حقوق افراد دارای معلولیت: «در تمامی اقدامات مربوط به کودکان دارای معلولیت، عالی‌ترین منافع کودک در اولویت نخست خواهد بود»، همچنین بند ۲ ماده ۲۳ همان کنوانسیون: «دولت‌های عضو حقوق و مسئولیت‌های افراد دارای معلولیت را با در نظر گرفتن قیمومیت، سرپرستی، مسئولیت، فرزندخواندگی یا سایر نهادهای مشابه، چنانچه این‌گونه مفاهیم در قوانین ملی وجود داشته باشد، تضمین خواهند نمود. در تمامی موارد، عالی‌ترین منافع کودک حائز اولویت می‌باشد...».

پرسش اینجاست که چه چیزی را می‌توان منفعت یا مصلحت کودک دانست؟ نه کنوانسیون و نه هیچ کدام از دیگر اسناد حقوقی پیش گفته، تعریفی از این مصالح عالی ارائه نداده‌اند. برخی حقوق‌دانان بر این عقیده‌اند که این اصطلاح، مفهومی ذهنی است و می‌تواند بر رفاه کودک در معنای عام یا آرای دادگاه‌ها در خصوص احکامی که به بهترین شکل ممکن وضعیت مطلوبی را برای کودک مهیا می‌نمایند، دلالت نماید. رویه دولت‌ها در سرتاسر جهان نشانگر الزام دادگاه‌ها به رعایت اصل بهترین منافع کودک در شرایط مختلف حضانت، تعیین مراقبت‌های جایگزین، فرزندخواندگی، توان‌بخشی، مجازات‌های نوجوانان و نحوه تعامل با کودکان بیگانه، به‌ویژه کودکانی که به دنبال پناهندگی هستند، است.^{۱۳} در عمل، تعیین بهترین منافع و مصالح کودک مستلزم تعیین عوامل مختلفی از جمله اولویت منافع، مدت‌زمان منافع، تعیین آنچه در حال حاضر برای کودک بهتر است، تعیین آنچه در آینده برای وی مصلحت‌آمیز خواهد بود و ... است؛ بنابراین منافع یا مصالح کودک تا حدودی نیز به وضعیت خاص هر کودک بستگی دارد. کمیته حقوق کودکان کنوانسیون ملل متحد در سال ۲۰۱۳ خواستار تعیین تدابیر دقیق و فرایندهای رسمی در ارزیابی و تعیین بهترین منافع کودک گردید و بیان نمود لزوم رعایت اصل رعایت مصالح کودک، تعهدات خاصی را بر حقوق‌دانان مرتبط تحمیل می‌کند که باید در رشته‌های مربوطه از جمله روان‌شناسی رشد کودک، آموزش کافی دیده باشند تا ایشان را قادر سازد بر اساس ویژگی‌های فردی هر کودک تصمیم بگیرند.^{۱۴} انجمن روان‌شناسی انگلستان شماری از مهم‌ترین منافع عالی کودک را فهرست نموده که در عمل برای دیگر کشورها نیز قابل استفاده است. از این شمار می‌توان به مصون نگاه داشتن کودکان از خطرات استثمار از جمله تجارت و سوءاستفاده جنسی، حفاظت و حمایت از رفاه آنها، محافظت و حمایت از رشد فیزیکی و روانی و عاطفی آنها، حمایت از آنها برای بازی، محافظت و حمایت از نیاز آنان برای ابراز دیدگاه‌ها و هویت خود، به رسمیت شناختن نقش والدین در حفظ و ارتقای منافع کودک و حمایت از ایشان در این راستا اشاره نمود.^{۱۵}

همان‌گونه که روشن است و در رویه دادگاه‌های داخلی کشورها نیز قابل مشاهده است، یکی از مهم‌ترین جلوه‌های رعایت مصالح و منافع کودک، نحوه سرپرستی او است؛ امری که می‌تواند تضمین‌کننده بیشترین منفعت، خیر و خوشبختی در ابعاد مختلف زندگی وی از جمله معیشت، تربیت،

13. Supaat, Op. Cit. 113.

14. Jenny Krutzinna, "Who is 'The Child'? Best Interests and Individuality of Children in Discretionary Decision-Making", *The International Journal of Children's Rights*, 30, 1(2022), 124.

15. "Best interests of the child", last modified 2 September 2021. Available at: <https://ico.org.uk/for-organisations/uk-gdpr-guidance-and-resources/childrens>

آموزش و غیره باشد و البته از سوی دیگر می‌تواند بیشترین مانع را در مسیر رشد شخصیت فردی و اجتماعی کودک ایجاد نماید. در همین راستا به‌موجب بند ۲ ماده ۳ کنوانسیون کودک سازمان ملل متحد، کشورهای طرف کنوانسیون متعهد شده‌اند که حمایت‌ها و مراقبت‌های لازم را برای رفاه کودکان، با توجه به حقوق و وظایف والدین آنها، قیم‌های قانونی و یا سایر افرادی که به‌صورت قانونی مسئول آنان هستند، تضمین نموده و در این راستا اقدامات اجرایی و قانونی مناسب را صورت دهند. همان‌گونه که ملاحظه می‌گردد در این کنوانسیون، به‌صراحت نقش گسترده والدین و مراقبین در حمایت و ارتقای بهترین مصالح کودک مورد توجه قرار گرفته است. بند ۱ از ماده ۱۸ کنوانسیون با صراحتی بیشتر تأکید نموده است که والدین یا بر حسب مورد سرپرستان قانونی، مسئولیت عمده را در پرورش و رشد کودک بر عهده دارند، اما مطابق این ماده در هر حال مصالح عالیه کودک باید عمده‌ترین موضوع مورد توجه آنان باشد.

نتیجه مباحث این گفتار آن است که کلیه تصمیمات در خصوص کودک می‌بایست بر اساس رعایت عالی‌ترین مصالح و منافع او صورت بگیرد. به‌طور خاص می‌بایست که سرپرستی کودک در خانواده و غیر آن نیز به نحوی صورت پذیرد که حداکثر منافع عالیه کودک مورد لحاظ قرار بگیرد. بدیهی است در صورتی که سرپرستی طفل بدون رعایت این منافع انجام شود، از لحاظ حقوق بین‌الملل پذیرفته نخواهد بود، چراکه اساس حقوق کودک تأمین این منافع بوده و هرگونه خلل روانی، تربیتی و مادی در این موضوع آثار جدی در زندگی آتی کودک خواهد داشت.

۲- همجنس‌گرایی؛ وضعیت عادی یا غیرعادی

همان‌گونه که اشاره شد، موضوع اصلی مقاله حاضر امکان پذیرش فرزند توسط زوج‌های همجنس‌گرا است. به‌طور مشخص بحث بر سر این است که آیا با توجه به تأکید کنوانسیون حقوق کودک و دیگر اسناد حقوقی بر مفهوم مصالح عالیه کودک به‌طور عام و رعایت مصالح کودک در موضوع سرپرستی به‌طور خاص، پذیرش فرزند از سوی این‌گونه زوجها قابل قبول است یا خیر. به تعبیر دیگر حضانت طفل توسط زوج همجنس‌گرا تأمین‌کننده منافع طفل است یا مخالف این منافع، یا به‌خودی‌خود اقتضایی در این خصوص ندارد؟ اگرچه شماری از کشورها پذیرش فرزند از سوی این افراد را در قوانین داخلی خود پذیرفته‌اند، اما بررسی این امر در حیطه اسناد حقوق بین‌الملل واجد اهمیت خاص است. بدین منظور در این گفتار وضعیت تأمین منافع عالیه کودک تحت سرپرستی زوجین همجنس‌گرا از منظر اسناد بین‌المللی مورد بررسی قرار می‌گیرد. باید توجه داشت که در منابع حقوق بین‌الملل در خصوص پذیرش

فرزند از سوی این‌گونه زوج‌ها بحث صریحی وجود ندارد و آنچه در شماری از اسناد بین‌المللی وجود دارد، صرفاً حق ازدواج ایشان است.

نخستین بحث در خصوص مصالح عالیه کودکان آن است که آیا با قرار گرفتن تحت سرپرستی یک زوج همجنس‌گرا، آنان تحت یک وضعیت عادی رشد و تربیت خواهند داشت یا خیر. در صورتی که همجنس‌گرایی یک وضعیت عادی قلمداد شود، بدیهی است اشکال بنیادینی در ازدواج ایشان و همچنین پذیرش فرزند از جانب آنان وجود نخواهد داشت؛ به عبارت دیگر از آنجایی که حقوق، امور و وضعیت‌های طبیعی و استثنایی را به شکل متفاوتی به نظم درمی‌آورد، لازم است ماهیت همجنس‌گرایی از این حیث مورد بررسی قرار گیرد؛ در صورتی که همجنس‌گرایی نوعی بیماری و ناشی از اختلالات روحی یا جسمی یا هردو باشد، قانون به‌عنوان یک استثنا با آن برخورد می‌نماید و در صورتی که گرایش طبیعی باشد، به شکلی دیگر به تنظیم مسائل مربوط به آن خواهد پرداخت.

بدیهی است که برای بحث از عادی یا غیرعادی بودن این‌گونه گرایش‌ها، می‌بایست از علوم تجربی مانند طب و روان‌شناسی بهره جست. در واقع اساساً یافته‌های همین علوم بوده است که موجب شده که زمانی همجنس‌گرایان را در شمار بیماران طبقه‌بندی نموده و از دوره‌ای به بعد، این گرایش‌ها به رسمیت شمرده شود. دو نهاد مهم علمی - انجمن روان‌شناسی آمریکا^{۱۶} و انجمن روان‌پزشکی آمریکا^{۱۷} - در این زمینه مرجعیت جهانی داشته‌اند. انجمن روان‌پزشکان به‌طور مستمر کتابچه‌ای را تحت عنوان «راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی»^{۱۸} منتشر می‌کند که به معرفی طبقه‌بندی اختلالات روانی مربوط می‌پردازد، در این زمینه تشخیص‌های ثابت و قابل اعتمادی را طرح می‌کند و در تحقیقات اختلالات روانی مورد استفاده قرار می‌گیرد. در اولین نسخه منتشره از این منبع، همجنس‌گرایی به‌عنوان «اختلال شخصیتی اجتماعی پاتیک» و در ویرایش دوم که در سال ۱۹۶۸ منتشر شد، همجنس‌گرایی را به‌عنوان یک انحراف جنسی طبقه‌بندی و همچنان این شکل از رفتارهای جنسی را غیرطبیعی نامید.^{۱۹} در دهه ۱۹۷۰ برای نخستین بار کمپین حذف همجنس‌گرایی از اختلالات روانی با حمایت و فعالیت جنبش‌های حقوق مدنی، حقوق زنان و حقوق همجنس‌گرایان به‌طور جدی آغاز شد. دلایل عمده این گروه‌ها تأکید بر جنبه‌های عادی زندگی همجنس‌گرایان بود؛ آنان استدلال می‌کردند که همجنس‌گرایان

16. American Psychological Association

17. American Psychiatric Association

18. Diagnostic and Statistical Manual of Psychiatric Disorders (DSM)

19. Robert L Kinney, "Homosexuality and scientific evidence: On suspect anecdotes, antiquated data, and broad generalizations", *The Linacre Quarterly*, 82, 4(2015), 371.

همچون دیگر مردم، اعضای سازنده جامعه هستند که می‌توانند شغلی سودمند پیدا کنند یا فعالیت‌های خود را حفظ نمایند. از این رو هیچ چیز غیرعادی و یا مخربی در مورد ایشان وجود ندارد. در واقع بر اساس این دیدگاه همجنس‌گرایی یک گرایش عادی در میان انسان‌ها مثل دیگر گرایش‌ها است. این امر به‌طور جدی بر مندرجات بعدی انجمن روان‌پزشکان تأثیر گذاشت. در نتیجه در یکی از بیانیه‌های رسمی انجمن آمده است: «همجنس‌گرایی فی‌نفسه هیچ آسیبی در قضاوت، ثبات، قابلیت اطمینان یا قابلیت‌های عمومی اجتماعی یا حرفه‌ای ایجاد نمی‌کند».^{۲۰} نکته قابل توجه در این میان آن است که یک گروه ویژه از سوی انجمن برای بررسی موضوع همجنس‌گرایی تعیین شده بود که نخستین اسناد خروج همجنس‌گرایی از شمار اختلالات روانی را تدوین نمودند. بنا بر گفته جوزف نیکولوسی بکستد - یکی از اعضای گروه ویژه - کلیه اعضای این گروه خود همجنس‌گرا یا دوجنس‌گرا بودند.^{۲۱}

یکی از مهم‌ترین استنادات انجمن روان‌پزشکان آمریکا برای عادی قلمداد نمودن رفتارهای همجنس‌گرا، دو کتاب نوشته‌شده توسط آلفرد کینزی^{۲۲} زیست‌شناس و جنسیت‌شناس آمریکایی در سال‌های ۱۹۴۸ و ۱۹۵۳ است که «رفتار جنسی در مردان» و «رفتار جنسی در زنان» نام دارند. بعدها بسیاری از محققان اصالت و اعتبار روش‌های پژوهشی کینزی را زیر سؤال بردند و با تأکید بر همجنس‌گرا بودن وی نشان دادند که دیدگاه‌های کینزی، بیش از آنکه محصول بررسی‌ها و مشاهدات علمی وی باشد، بازتاب علایق شخصی او بوده است.^{۲۳} در هر حال، فعالیت گسترده کمپین‌های همجنس‌گرایی و نهادهای علمی سلامت روان از دهه ۷۰ میلادی به بعد این تفکر و ایده را در محافل علمی و سپس قانونگذاران حاکم نمود که همجنس‌گرایی شکلی عادی از تمایلات جنسی انسانی است.

۲-۱- ادله حامیان عادی بودن همجنس‌گرایی

نخستین دلیلی که در راستای طبیعی بودن همجنس‌گرایی از دهه ۱۹۷۰ میلادی ارائه شده است، رایج بودن آن است. انجمن روان‌پزشکان بر اساس کتاب‌های کینزی استدلال می‌کند که «ثابت شده است همجنس‌گرایی در انسان‌ها بیش از آنچه قبلاً فرض می‌شد، رایج است؛ لذا یک تنوع یا پیوستگی طبیعی از جاذبه‌های جنسی برای جنسیت‌های مختلف وجود دارد». کینزی نظریه خود را درباره پیوستگی در

20. Ray Levy Uyeda, "How LGBTQ+ Activists Got 'Homosexuality' out of the DSM", JSTOR Daily, May 26, 2021. Available at: <https://daily.jstor.org/how-lgbtq-activists-got-homosexuality-out-of-the-dsm/>

21. Kinney, Op. Cit. 373.

22. Alfred Kinsey

23. Vern L. Bullough, "Book Review: Alfred C. Kinsey: Sex the Measure of All Things; A Biography", *Journal of Sex Research*, 36(1999), 311.

طبیعت چنین توضیح داده است که قرار نیست دنیا به گوسفند و بز تقسیم شود؛ نه همه چیز سیاه است و نه همه چیز سفید؛ این یکی از اصول طبقه‌بندی است که طبیعت به‌ندرت با مقوله‌های مجزا سروکار دارد. فقط ذهن انسان مقوله‌های مجزا و تقسیم‌بندی‌شده را ابداع و سعی می‌کند حقایق را به پدیده‌های جدای از هم تقسیم نماید.^{۲۴} بنابراین انجمن بر اساس استدلال کینزی به این نتیجه می‌رسد این موضوع که برخی افراد، تمایل جنسی به جنس موافق را تجربه می‌کنند، نمایانگر یک تداوم طبیعی از جاذبه‌های جنسی و بخشی از زنجیره رفتارها و جهت‌گیری‌های جنسی معمول است.

استدلال دیگری که در این راستا ارائه شده، بر اساس شواهد علمی ارائه‌شده توسط سی اس فورد و فرانک ای بیچ^{۲۵} است. ایشان از بررسی داده‌های انسان‌شناسی، مطالعه ۷۶ فرهنگ و مشاهده همجنس‌گرایی در ۴۹ فرهنگ از میان آنها استدلال نمودند که رفتارهای همجنس‌گرایی در طیف وسیعی از انسان‌ها در طول تاریخ وجود داشته است. به‌علاوه چنین گرایشی در گونه‌های حیوانی و نخستی‌های نر و ماده غیرانسانی هم بوده است؛ لذا هیچ امر غیرطبیعی در مورد گرایش جنسی به همجنس وجود ندارد.^{۲۶} دلیل دیگری که برای توجیه طبیعی بودن همجنس‌گرایی ارائه می‌شود، آن است که مردان و زنان همجنس‌گرا از نظر سازگاری و عملکردهای اجتماعی اساساً شبیه دیگر مردمان هستند. هوکر به‌عنوان یک بررسی دقیق ذکر می‌کند که «با انجام مجموعه‌ای از آزمون‌های روان‌شناختی استاندارد برای مردان همجنس‌گرا و دگرجنس‌گرا که از نظر سن، ضریب هوشی و تحصیلات مطابقت داشتند، وضعیت سلامت روانی همجنس‌گرایی مورد بررسی قرار گرفت و داده‌ها نمایانگر آن بودند که همجنس‌گرایی ذاتاً با آسیب‌شناسی روانی ارتباطی ندارد و ویژگی‌های یک مشکل بالینی را ندارد».^{۲۷}

مجموعه این دلایل از عوامل اصلی خروج همجنس‌گرایی به‌عنوان یک اختلال و پذیرش آن به‌عنوان یک امر عادی بوده است. به دنبال این امر، قانونگذاران نیز در بسیاری از کشورها، نگاه خود را به همجنس‌گرایان تغییر داده و بسیاری از حقوق را برای ایشان از حیث همجنس‌گرا بودن به رسمیت شناختند.

۲-۲- ادله حامیان اختلال بودن همجنس‌گرایی

24. Kinney, Op. Cit. 377.

25. C.S. Ford and Frank A. Beach

26. Barbara F. Gentile and Benjamin O. Miller, *Foundations of Psychological Thought: A History of Psychology* (Los Angeles: Sage Publications, 2009), 577.

27. Paul Cameron & Kirk Cameron, "Re-examining Evelyn Hooker: Setting the record straight with comments on Schumm's reanalysis", *Marriage & Family Review*, 48, 6(2012), 503.

در مقابل ادعاهای مطرح‌شده در بند قبل، گروهی از مخالفان همچنان بر این باورند که گرایش همجنس‌گرایانه وضعیتی غیرطبیعی و نوعی اختلال محسوب می‌شود. از منظر ایشان، در خصوص نخستین استدلال در باب طبیعی بودن همجنس‌گرایی، یعنی پذیرفته بودن به دلیل رایج بودن آن، باید گفت که در جامعه آماری آمریکا به‌عنوان یک جامعه آماری نمونه، بر اساس گزارش وزارت بهداشت و خدمات انسانی این کشور، تنها ۳/۹ درصد از مردان و ۱/۶ درصد از زنان، همجنس‌گرا و ۰/۷ درصد دوجنس‌گرا هستند. همچنین مطالعات نشان‌دهنده آن است که حدود ۱ تا ۲ درصد از جمعیت بزرگسال بریتانیا، همجنس‌گرا و ۵ درصد به‌عنوان غیر دگرجنس‌گرا شناخته می‌شوند.^{۲۸}

نکته دیگری که در مخالفت با عادی دانستن این گرایش می‌توان مطرح نمود آن است که یک سری افعال و وضعیت‌های روانی مخرب در سطح جوامع وجود دارد که هیچ‌گاه عادی تلقی نخواهند شد؛ به‌طور مثال در برخی از افراد تمایلی به برداشتن اندام سالم خود وجود دارد که «آپوتمنوفیلیا» نامیده می‌شود. مطالعات نشان می‌دهند این بیماری در اوایل کودکی شروع می‌شود و حتی ممکن است از زمان تولد نیز وجود داشته باشد؛ به عبارت دیگر برخی از افراد ممکن است با میل به برداشتن اندام سالم خود متولد شوند. در مطالعه‌ای بر روی ۵۴ نفر با این شرایط گزارش شده است که ۶۴/۸ درصد ایشان دارای مدرک دانشگاهی هستند. همچنین مطالعات نشان داده است کسانی که بر اساس این میل نابسامان خود عمل می‌کنند و عمل برداشتن اندام سالم را انجام می‌دهند، «کیفیت زندگی» بهتری را تجربه یا احساس می‌کنند. برخی از بیماران مبتلا به این اختلال قادر به زندگی، کار و فعالیت کاملاً عادی در جامعه بوده و در عین داشتن اختلال روانی، «عملکرد بالایی» دارند.^{۲۹} با تمام این اوصاف، رواج داشتن این پدیده در جامعه، فعالیت عادی مبتلایان به آن و حتی حس رضایتی که از عمل خود دارند، هیچ وقت باعث نشده تا تردیدی در بیماری یا اختلال دانستن این گرایش ایجاد گردد. حال اگر از شیوه استدلالی پیش‌گفته کینزی تبعیت نماییم، استدلالی بدین شرح خواهیم داشت:

الف) در انسان مشاهده شده است که برخی از افراد جذب و تمایل دارند که بدن خود را بریده و اعضای سالم بدن خود را بردارند. ب) نشان داده شده است که جذابیت‌هایی که برای برداشتن اعضای بدن سالم وجود دارد، بیش از آنچه قبلاً تصور می‌شد، رایج است. پس: خودآزاری و تمایل به برداشتن

28. Joanna Semlyen et al., "Sexual orientation and symptoms of common mental disorder or low wellbeing: combined meta-analysis of 12 UK population health surveys", *BMC Psychiatry*, 16, 67(2016), 2.

29. Peter Brugger, Bigna Lenggenhager & Melita J. Giummarra, "Xenomelia: a social neuroscience view of altered bodily self-consciousness", *Frontiers in Psychology*, 4, (2013), 2.

اعضای سالم در بدن یک رفتار عادی در رفتارهای انسانی است.

می‌توان دید که استدلال کینزی و انجمن روان‌شناسان تا چه پایه غیرمنطقی و ناقص است. در دیدگاه کینزی، در یک سر طیف کسانی هستند که می‌خواهند خود را بکشند، در حالی که در سمت دیگر طیف کسانی هستند که خواهان سلامتی و عملکرد طبیعی بدن خود هستند. بر این اساس این سؤال پیش می‌آید که چرا همه رفتارها، رفتار عادی انسانی در نظر گرفته نمی‌شوند؟ نتیجه منطقی استدلال کینزی، به‌طور کامل نیاز به روان‌شناسی یا روان‌پزشکی را از بین می‌برد. در نقد این دیدگاه گفته‌اند که اگر چنین بود، چیزی به نام اختلال روانی وجود نداشت و نیازی به گروه‌هایی که اختلالات روانی را تشخیص و درمان می‌کنند، نیز حس نمی‌شد. در واقع هر گرایش یا احساس یا عملی به‌صرف داشتن تعدادی حامی، عمل عادی انسانی تلقی می‌گردد.³⁰

دلیل دیگر بر غیرطبیعی بودن همجنس‌گرایی، مسئله سوءاستفاده از سیستم لذت است. برای درک بهتر می‌توان سایر لذت‌های جسمی همچون خوردن را مورد توجه قرار داد. اگر کسی قادر بود دکمه‌ای را فشار دهد که باعث احساس «سیری» شود، از سیستم لذت بدن سوءاستفاده کرده است. سیستم لذت می‌تواند یک سیگنال نادرست به مغز ارسال کند. در این معنا سیستم لذت به بدن دروغ می‌گوید. اگر بدن لذت «استراحت کامل شبانه» را احساس می‌کرد، اما در واقع اصلاً استراحت نمی‌کرد، در نهایت دچار بیماری‌های جدی می‌شد؛ بنابراین یکی دیگر از معیارها برای تشخیص طبیعی یا غیرطبیعی بودن یک رفتار جنسی آن است که آیا رفتار باعث اختلال در سیستم لذت یا درد در بدن می‌شود یا خیر.³¹ نتیجه آنکه این معیار را نمی‌توان معیاری برای عادی دانستن هرگونه لذت‌جویی در زندگی انسان دانست. نکته مهم دیگر آن است که همان‌گونه که پیش از این نشان داده شد، بسیاری از پژوهش‌های صورت‌گرفته در حمایت از عادی دانستن همجنس‌گرایی عملاً معیار بی‌طرفی را نقض کرده و از سوی افرادی انجام شده است که خود آشکارا همجنس‌گرا یا حامی همجنس‌گرایان بوده‌اند.

مجموعه عوامل مذکور در بالا چنین به ذهن متبادر می‌سازد که صرف‌نظر از هرگونه معیار اخلاقی یا مذهبی، حتی از نظر علمی نیز قطعیتی بر عادی بودن وضعیت همجنس‌گرایی وجود ندارد. نتیجه آنکه به‌سادگی نمی‌توان یک کودک را به سرپرستان همجنس‌گرا سپرده و تأمین مصالح عالی‌ه کودکان را از این اقدام انتظار داشت. مباحث مطرح‌شده در گفتار بعدی به‌طور دقیق‌تری، تعارض این اقدام با مصلحت کودکان را به نمایش خواهد گذاشت.

30. Ibid. 5.

31. Kinney, Op. Cit. 371.

۳- تأمین مصالح عالیّه کودک با والدین همجنس‌گرا

خانواده اصلی‌ترین ساختاری است که محیط مناسب و طبیعی را برای رشد کودک فراهم می‌کند و سبب‌ساز رشد جسمی، ذهنی و مهارت‌های یادگیری کودک می‌شود. از آنجایی که اولین گام‌های آموزش توسط خانواده برداشته می‌شود، اموری چون وضعیت ذهنی کودک، نحوه آگاهی و آموزش وی توسط والدین تعیین می‌شود. اشتباه نیست اگر تربیت کودک را به زیربنای ساختمان در حال ساخت تشبیه کنیم؛ هر چه زیربنای این ساختمان محکم‌تر باشد، ساخت طبقات فوقانی قوی‌تر خواهد بود. به همین معنا، کودکانی که در خانواده‌ای از هم‌پاشیده بزرگ شده‌اند و والدین از آنها مراقبت نکرده‌اند، آسیب‌پذیری بیشتری در قبال مشکلات و مسائل اجتماعی خواهند داشت.

از منظر روان‌شناسی به لزوم بهره‌مندی کودکان از پدر و مادر - هردو - تأکید می‌شود. نوجوانان تک‌والد نه‌تنها دچار مشکلات رفتاری می‌شوند، بلکه بیش از فرزندان خانواده‌های سالم دچار نگرانی، گوشه‌گیری و افسردگی شده، از اعتماد به نفس کمتری برخوردارند و حس ناامیدی بیشتری دارند. اطفال خانواده تک‌والد از یادگیری مهارت‌های اجتماعی مناسب، به آن شکلی که اطفال در خانواده‌های دو والدی تجربه می‌کنند، محروم خواهند بود.^{۳۲} گسستگی خانواده تأثیر مستقیم در بروز رفتار ضد اجتماعی در اطفال دارد. برخی روان‌شناسان معتقدند که جدایی کودک از والدین به‌خصوص مادر، موجب ناتوانی در برقراری رابطه عاطفی سالم و صحیح به هنگام بلوغ خواهد شد. دکتر هویر روان‌شناس معاصر، پس از بررسی‌های آمارهای مربوط به ده کشور اروپایی مدعی شده است که ۸۸ درصد اطفالی که مرتکب جرم می‌شوند، از خانواده‌های گسسته هستند.^{۳۳} نکته مهم در اینجا آن است که کودک در فرایند رشد خود به خانواده نیاز دارد. خانواده طبیعی نیز شامل پدر و مادر است؛ مسئله بسیار مهم در رشد سالم روحی و روانی کودکان آن است که آنچه پدران باید به فرزندان خود ارائه دهند با آنچه مادران ارائه می‌دهند، متفاوت است. با این حال آموخته‌های هر دو برای کودک به یک اندازه مهم هستند. کودکان از داشتن رابطه نزدیک با هر دو والدین سود می‌برند و هر یک به آنها چیزی را ارائه می‌دهد که توسط دیگری انجام‌شدنی نیست. این تمایز برای کودک معنادار است، زیرا مادر و پدر هریک از موضعی برای وی الگو می‌شوند؛ به‌طور طبیعی واکنش‌های مادر و پدر به اتفاقات خاص یا رفتارها در خانواده با یکدیگر متفاوت است و

۳۲. احسان قمی کاهریزی و مریم نقدی دورباطی، «تک‌والدی و نقش آن در افزایش بزهکاری اطفال و نوجوانان»، مطالعات حقوقی، ۱، ۲۳ (۱۴۰۰)، ۴۶.

۳۳. همان، ۵۰.

هرکدام آموزش‌هایی مخصوص به خود برای کودکان دارند.^{۳۴}

پدر از بدو تولد تا پایان نوجوانی در هریک از مراحل دارای نقشی مهم است؛ هرچند که نقش او در طول دوران مختلف رشد کودک فرق می‌کند. مراقبت پدران از فرزندان به رشد مهارت‌های ارتباطی کودکان، برقراری روابط سالم با دنیای بیرون و سطح اعتماد به نفس آنها کمک می‌کند؛ پسرها پدر را به عنوان الگوی خود قرار می‌دهند و رابطه میان پدر و پسر، تأثیر بسیاری در اجتماعی شدن فرزندان پسر دارد. آمارها نشان می‌دهند که رشد پسران بدون پدر می‌تواند به آسیب روانی، عملکرد ضعیف در درس، خشونت و عضویت ایشان در گروه‌های بزهکار در دوران نوجوانی منجر شود.^{۳۵} به علاوه پدر، نقش مهمی در سلامت جسمی کودکان دارد و ارتباط پدر با کودک با کاهش چاقی و آسم، بهبود سلامت روانی و شناخت مرتبط است.^{۳۶} از سوی دیگر، در دخترها رابطه خوب با پدر بر عزت نفس و احساس هویت آنها به ویژه در دوره نوجوانی، تأثیر مستقیم دارد. ایفای مناسب نقش پدری، انجام موفقیت آمیز مسئولیت‌های مربوط به نیازهای کودک و در عین حال سازگاری با شرایط متغیر است. پدر در رشد زبانی، رشد اجتماعی، رشد حرکتی، رشد جنسی و ویژگی‌های رشد اخلاقی کودک تأثیر مستقیم دارد، اگرچه به دلیل تفاوت‌های فردی کودکان با یکدیگر، زمان ایجاد این تأثیر با یکدیگر متفاوت باشد.^{۳۷} به همین ترتیب، نقش مادر در رشد نگرش‌ها، رفتارها و نقش‌های جنسیتی دختران مؤثر است.^{۳۸} و الگوی اصلی فرزندان دختر به شمار می‌رود. مادر نقشی بی‌بدیل در رشد کودک شامل رشد جسمانی، فکری، هویت فردی و رشد عاطفی کودک دارد. پژوهش‌ها نشان می‌دهند هر کودکی که در حضور مادر بزرگ می‌شود و آموزش می‌بیند، احتمالاً به رشد جسمی، روانی و اجتماعی مناسبی دست خواهد یافت. این کودکان در سلامت جسمی بالاتری بوده، ظاهر شاد و آراسته‌تری دارند و به‌طور کلی از دوران کودکی لذت بیشتری می‌برند. برقراری ارتباط اجتماعی از سوی کودکان رشد یافته با حضور مادر راحت‌تر بوده و به همین دلیل، این کودکان آمادگی همکاری بیشتری را در اجتماع دارا هستند.^{۳۹}

۳۴. پیتز استنفورد، پدر شدن، ترجمه فاطمه صهبای (تهران: نشر پیدایش، ۱۳۸۷)، ۵۳.

۳۵. همان، ۵۵.

36. Brandon S. Allport et al., "Promoting Father Involvement for Child and Family Health", *Academic Pediatrics*, 18, 7(2018), 750.

37. Bayram Deleş & Neriman Aral, "Father's Role in the Development of the Child", In: *Research Advancements in Health Sciences* (Bulgaria: Kliment Ohridski University Press, Sofia, 2020), 445.

38. Aslı Kırmızı & Özcan Doğan, "Parent - Child Relationships: A Meta-Synthesis Study", *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, (2017), 35.

39. Ceka Ardita and Murati Rabije, "The Role of Parents in the Education of Children", *Journal of Education and Practice*, (2016), 62.

نتیجه‌گیری

مشروع دانستن پدیده همجنس‌گرایی را از زوایای مختلف مانند اخلاق، مذهب، حقوق طبیعی و علوم تجربی می‌توان مورد نقد قرار داد. به قیاس اولویت، تجویز ازدواج میان دو مرد یا دو زن که به‌طور روزافزون در قوانین کشورها به رسمیت شناخته شده، نیز قابلیت نقد و مناقشه از این منظر را دارد. با این حال از میان تمامی آثار و تبعات این پدیده حقوقی در این مقاله به‌طور خاص، موضوع ازدواج همجنس‌گرایان از منظر پذیرش فرزند در حقوق بین‌الملل مورد بررسی قرار گرفت. نقطه کانونی مباحث حقوق کودک در اسناد حقوقی بین‌المللی و به‌ویژه کنوانسیون حقوق کودک، تأمین مصالح عالیه کودک است. تربیت، رشد، آموزش، سرپرستی و... همگی باید در چهارچوب مصالح عالی کودک فهم شده و مورد اجرا قرار گیرند.

از آنجا که عادی بودن پدیده همجنس‌گرایی و به دنبال آن عادی بودن ازدواج میان دو فرد از یک جنس همچنان به‌عنوان یک حالت عادی بشری مورد اجماع قرار نگرفته و سلامت جسمی و روحی چنین افرادی همچنان با تردیدهای بسیار روبه‌رو است، نمی‌توان کودک را تحت سرپرستی چنین زوج‌هایی قرار داد؛ به عبارت دیگر در این حالت مصالح عالی کودک تأمین نگردیده و با انتفای موضوع تأمین مصالح، حکم تجویز این امر نیز خودبه‌خود منتفی خواهد شد. در واقع با عنایت به ضعیف بودن ادله قائلان به سالم و عادی بودن چنین روابطی، خانواده مبتنی بر یک رابطه همجنس‌گرایانه فاقد یک وضعیت عادی بوده و از این رو نمی‌توان آن را تأمین‌کننده مصلحت و منفعت طفل دانست.

از سوی دیگر از حیث روان‌شناختی و زیستی ثابت گردیده که پرورش روحی و جسمی نوع انسان به‌طور طبیعی نیاز به قرار گرفتن تحت نظارت و سرپرستی یک مرد و یک زن - پدر و مادر - دارد. آنچه کودکان از هر یک از دو والد خود می‌آموزند، متفاوت است. پدر و مادر هر یک جنبه‌هایی از رشد اخلاقی، عاطفی، جنسیتی، هیجانی و... را در کودک پرورش داده و بخشی از آموزش مورد نیاز فرزند خود در مسیر زندگی را ارائه می‌دهند. از این رو خانواده کامل، خانواده‌ای است که فرزند تحت تربیت و آموزش پدر و مادر مسیر رشد و کمال را طی نماید و این یکی دیگر از مصالح عالیه کودک است که در زندگی تحت نظر یک زوج همجنس‌گرا امکان‌پذیر نیست. حتی به فرض عادی و سالم دانستن یک خانواده متشکل از زوج همجنس نیز از این منظر نمی‌توان به تجویز پذیرش فرزند قانونی از سوی آنان حکم نمود.

بنا بر مطالب پیش‌گفته حداقل از دو جهت، مصلحت کودک با قرار گرفتن ذیل تربیت و آموزش همجنس‌گرایان پذیرفته نبوده و این امر در تضاد با منافع و مصالح کودکان مطابق با اسناد بین‌المللی و

به‌ویژه کنوانسیون حقوق کودک است.

فهرست منابع

الف) منابع فارسی

- استنفورد، پیتر. پدر شدن. ترجمه فاطمه صهباء. تهران: نشر پیدایش، ۱۳۸۷.
  - قمی کاهریزی، احسان و مریم نقدی دورباطی. «تک والدی و نقش آن در افزایش بزهکاری اطفال و نوجوانان». مطالعات حقوقی، ۲۳ (۱۴۰۰)، ۴۵-۶۸.
- ب) منابع خارجی

- Allport, Brandon S., Sara Johnson, Anushka Aqil, Alain B. Labrique, Timothy Nelson, Angela KC, Yorghos Carabas & Arik V. Marcell. "Promoting Father Involvement for Child and Family Health". *Academic Pediatrics*, 18, 7(2018), 746-753. <https://doi.org/10.1016/j.acap.2018.03.011>
- Brando, Nico. "Universalism, Embeddedness and Domination: An Analysis of the Convention on the Rights of the Child". *Journal of Global Ethics*, 15, 3(2019), 270-286. <https://doi.org/10.1080/17449626.2019.1695221>
- Brugger, Peter, Bigna Lenggenhager & Melita J. Giummarra. "Xenomelia: a social neuroscience view of altered bodily self-consciousness". *Frontiers in Psychology*, 4, (2013), 1-7. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2013.00204>
- Bullough, Vern L. "Book Review: Alfred C. Kinsey: Sex the Measure of All Things; A Biography". *Journal of Sex Research*, 36(1999), 306-315.
- Cameron, Paul & Kirk Cameron. "Re-examining Evelyn Hooker: Setting the record straight with comments on Schumm's reanalysis". *Marriage & Family Review*, 48, 6(2012), 491-523. <https://doi.org/10.1080/01494929.2012.700867>
- Ceka, Ardita & Rabije Murati, "The Role of Parents in the Education of Children", *Journal of Education and Practic*, 7, 5(2016), 61-64.
- Contesse, Jorge. "The Inter-American Court of Human Rights' Advisory Opinion on Gender Identity and Same-Sex Marriage". *American Society of International Law*, 22, 9(2018). Available at: <https://www.asil.org/insights/volume/22/issue/9/inter-american-court-human-rights-advisory-opinion-gender-identity-and>
- Deleş, Bayram & Neriman Aral. "Father's Role in the Development of the Child". In: *Research Advancements in Health Sciences*. Bulgaria: Kliment Ohridski University Press, Sofia, 2020.
- Gentile, Barbara F. and Benjamin O. Miller. *Foundations of Psychological Thought: A History of Psychology*. Los Angeles: Sage Publications, 2009.
- Kinney Robert L. "Homosexuality and scientific evidence: On suspect anecdotes, antiquated data, and broad generalizations". *The Linacre Quarterly*, 82, 4(2015), 364-390. doi:10.1179/2050854915Y.0000000002

- Kirman, Aslı & Özcan Doğan. "Parent - Child Relationships: A Meta-Synthesis Study". *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 4, 1(2017), 28-49.
  - Krutzinna, Jenny. "Who is 'The Child'? Best Interests and Individuality of Children in Discretionary Decision-Making". *The International Journal of Children's Rights*, 30, 1(2022), 120-145. <https://doi.org/10.1163/15718182-30010005>
  - Mason, Brock M. "The Legitimacy of International Human Rights Law - Addressing the Justification Gap", *BYU Law Review*, 47, 6(2022), 1824-1854.
  - Pachankis John E. & kyler D. Jackson. "A Developmental Model of the Sexual Minority Closet: Structural Sensitization, Psychological Adaptations, and Post-closet Growth". *Sexual Behavior*, 52, (2023), 1869-1895. <https://doi.org/10.1007/s10508-022-02381-w>
  - Semlyen, Joanna, Michael King, Justin Varney & Gareth Hagger-Johnson. "Sexual orientation and symptoms of common mental disorder or low wellbeing: combined meta-analysis of 12 UK population health surveys". *BMC Psychiatry*, 16, 67(2016), 1-9. <https://doi.org/10.1186/s12888-016-0767-z>
  - Supaat, Dina Imam. "Establishing the Best Interests of the Child Rule as an International Custom". *International Journal of Business, Economics and Law*, 5, 4(2014), 109-114.
  - Uyeda, Ray Levy. "How LGBTQ+ Activists Got 'Homosexuality' out of the DSM". *JSTOR Daily*. May 26, 2021. Available at: <https://daily.jstor.org/how-lgbtq-activists-got-homosexuality-out-of-the-dsm/>
- Internet Sources
- "Best interests of the child". last modified 2 September 2021. Available at: <https://ico.org.uk/for-organisations/uk-gdpr-guidance-and-resources/childrens>
  - Association of Child Psychotherapists. "Fathers - Understanding the Vital Role That Fathers, & Father Figures, Play in Children's Emotional Development". (2020). Available at: <https://childpsychotherapy.org.uk/resources-families/understanding-childhood/fathers-understanding-vital-role-fathers-father-figures>
  - Equaldex. "Same-sex adoption". last modified 3 December 2023. Available at: <https://www.equaldex.com/issue/adoption>
  - Equaldex. "Same-sex marriage is legal in only 35 countries". last modified 3 February 2024. Available at: <https://www.equaldex.com/issue/marriage>
  - European Court of Human Rights. "Guide on Article 12 of the European Convention on Human Rights - Right to marry". (2020). Available at: https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/guide_art_12_eng#:~:text=Introduction-,1.,personal%2C%20social%20and%20legal%20consequences.
  - UN Office of the High Commissioner for Human Rights. "Discrimination and Violence against Individuals Based on their Sexual Orientation and Gender Identity, UN Human Rights Council Report". (2015), Available at: https://www.ohchr.org/sites/default/files/A_HRC_29_23_One_pager_en.pdf